

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและปัญหาการวิจัย

มหาวิทยาลัยในฐานะเป็นสถาบันทางวิชาการชั้นสูง มีจุดมุ่งหมายในการสร้างสรรค์และจรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการ วิจิตร ศรีสอ้าน (2518) กล่าวว่า มหาวิทยาลัยจะสามารถดำเนินภารกิจให้บรรลุถึงความเป็นเลิศทางวิชาการและทำหน้าที่หลักทางด้านการสอน การวิจัย บริการทางวิชาการแก่สังคม และทะนุบำรุงสร้างสรรค์ศิลปะและวัฒนธรรมอย่างมีประสิทธิภาพได้นั้น มหาวิทยาลัยจะต้องยึดหลักการสำคัญคือ เสรีภาพทางวิชาการ (academic freedom) และความเป็นอิสระในการดำเนินงาน (autonomy) ในด้านการกำหนดและควบคุมมาตรฐานการศึกษา การคัดเลือกผู้เข้าศึกษา การบริหารบุคคลและการบริหารการเงิน ซึ่งมีความอิสระในการดำเนินกิจการภายในเป็นเอกเทศ โดยมีการแทรกแซงและควบคุมจากหน่วยงานภายนอกน้อยที่สุด มหาวิทยาลัยจะต้องอยู่ในระบบปกครองตนเอง (self-government) ทั้งนี้เพื่อให้สามารถทำหน้าที่ได้สมบูรณ์เต็มที่ตามลักษณะความจำเป็นของสถาบันทางวิชาการชั้นสูง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยนับเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกของประเทศไทย ที่ประดิษฐาน โดยพระบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2459 ในสังกัดกระทรวงธรรมการ ซึ่งยกฐานะมาจากโรงเรียนข้าราชการพลเรือนของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในการนี้พระองค์ทรงตั้งปณิธานการจัดตั้งมหาวิทยาลัยแห่งนี้ขึ้นเพื่อผลิตบุคลากรเข้ารับราชการ และเป็นสถาบันชั้นสูงสำหรับค้นคว้าวิจัยอีกด้วย

หลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมืองได้จัดตั้งขึ้น อันเป็นผลต่อเนื่องในกระบวนการที่จะสร้างสถาบันการศึกษาเพื่อรองรับการปกครองแบบประชาธิปไตย ดังพระดำริของสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์

วิติวงศ์ (พระยศในขณะนั้น) ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ในรัชกาลที่ 7 เมื่อ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2477 ว่า "ข้าพเจ้าเห็นสอดคล้องต้องด้วยถ้อยคำที่ท่าน (นายปรีดี พนมยงค์) กล่าว มาว่า ในสมัยที่ประเทศเราปกครองโดยรัฐธรรมนูญเช่นนี้ เป็นการจำเป็นที่จะต้องเผยแพร่ วิชาธรรมศาสตร์และการเมืองให้แพร่หลาย เพื่อปวงชนจะได้รับทราบความเป็นไปในบ้านเมือง ซึ่งทุก ๆ คนเป็นเจ้าของ" มหาวิทยาลัยนี้จัดการศึกษาแบบตลาดวิชา เป็นนิติบุคคล มีความอิสระที่มหาวิทยาลัยสามารถดำเนินการและปกครองตนเอง มิได้อยู่ภายใต้กรอบการทำงานของระบบราชการ แต่มีคณะกรรมการมหาวิทยาลัยเป็นผู้ดูแลกิจการมหาวิทยาลัย มีแหล่งเงินทุนจากการเป็นผู้ถือหุ้นธนาคารเอเซียเพื่อการอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรมเป็นหลัก อีกแหล่งหนึ่ง นอกเหนือที่ได้รับจากรัฐบาล ค่าเล่าเรียนและค่าธรรมเนียมที่เก็บจากนักศึกษา และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2495 เป็นต้นมา มหาวิทยาลัยแห่งนี้ต้องเผชิญกับมรสุมทางการเมืองอย่างหนักจนมีผลต่อการผลักดันให้มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เข้าสู่ความเป็นระบบราชการในเวลาต่อไป

มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ได้กำเนิดขึ้นอีกหลายแห่งไม่ว่าจะเกิดจากความต้องการของหน่วยราชการ พ.ศ. 2486 ได้แก่ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยศิลปากร เกิดจากการมุ่งผลิตกำลังคนระดับสูง รองรับการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะนโยบายเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจในภูมิภาคช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 1-2 ได้แก่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ในกรุงเทพมหานครอีก 1 แห่ง โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีแนวความคิดเรื่องการพัฒนารูปแบบให้ไม่เป็นส่วนราชการ และสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ มีแนวความคิดเกี่ยวกับการจัดระบบบุคลากรเป็นอิสระจากระบบราชการ และมีค่าตอบแทนทัดเทียมเอกชน แต่ความพยายามของทั้งสองสถาบันก็ได้ประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ยังมีมหาวิทยาลัยที่เกิดจากการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับอุดมศึกษา ได้แก่ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ และการจัดตั้งมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคอีก 5 แห่ง ในปี พ.ศ. 2534 ช่วงแผนพัฒนาฯ

ระยะที่ 6 ได้แก่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยบูรพา และมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมามหาวิทยาลัยไทยต้องเผชิญกับปัญหาความเป็นอิสระเสมอมา จึงนับได้ว่าเป็นปัญหาพิเศษของมหาวิทยาลัยไทย (วิจิตร ศรีสัจจาน, 2537) ในประเทศไทยถือว่ามหาวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งของระบบราชการ มหาวิทยาลัยของรัฐแต่ละแห่งมีฐานะเป็นกรม ต้องอยู่ในระบบราชการ 2 ส่วน คือ ตามระบบที่ปรากฏในพระราชบัญญัติของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งกับตามระบบและระเบียบบริหารราชการแผ่นดินที่ใช้เป็นหลักอยู่ ได้แก่ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 โดยที่คณาจารย์มีฐานะเป็นข้าราชการพลเรือน ซึ่งการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องวิชาการและการแต่งตั้งผู้บริหารวิชาการภายในมหาวิทยาลัย เช่น การตั้งหัวหน้าภาควิชา คณบดี อธิการบดี หรือเป็นเรื่องเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอน การวิจัย ส่วนเรื่องที่ต้องดำเนินการตามระเบียบของราชการทั่วไปนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องการบริหารงบประมาณ การเงิน พัสดุ และการบริหารงานบุคคล ทำให้การทำงานของมหาวิทยาลัยไม่คล่องตัวจะต้องมีหน่วยงานภายนอกเป็นผู้กำหนดกฎระเบียบข้อบังคับในการใช้ เมื่อเป็นเช่นนี้การบริหารมหาวิทยาลัยจึงขาดความเป็นอิสระ ขาดความคล่องตัว และทำให้ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะบรรลุความเป็นเลิศทางวิชาการ

จากปัญหาข้างต้นทำให้มหาวิทยาลัยไทยพยายามดิ้นรนต่อสู้เพื่อพัฒนาระบบบริหารที่เหมาะสมเอื้ออำนวยต่อความเป็นมหาวิทยาลัยอย่างไม่หยุดยั้ง ดังจะเห็นได้จากความพยายามที่ปรากฏให้เห็นเด่นชัดในช่วงหนึ่งของปี พ.ศ. 2507 ถึง พ.ศ. 2513 เป็นช่วงที่มหาวิทยาลัยทั้งหมดอยู่ในการกำกับและดูแลของสภาการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี โดยมีนายกำแหง พลังกูร (เลขาธิการสภาการศึกษา) พลเอก เนตร เขมะโยธิน (ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี) นายป๋วย อึ๊งภากรณ์ และ นายเกษม สุวรรณกุล ร่วมกันคิดที่จะหาทางพัฒนามหาวิทยาลัยเพื่อความเป็นเลิศ และได้ข้อยุติว่าจะต้องพัฒนามหาวิทยาลัยขึ้นในรูปแบบของมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล กล่าวคือ ยังเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ แต่ไม่อยู่ในระบบราชการ โดยมหาวิทยาลัยต้องตอบสนองนโยบายของรัฐบาล และรัฐบาลมีพันธะในการจะต้องให้เงินอุดหนุนมหาวิทยาลัย เพราะเป็นของรัฐมีระบบการจัดสรรเงินอุดหนุนมหาวิทยาลัยในรูปแบบที่เป็น

เงินก้อน (block grant) ไม่ใช่รูปแบบประมาณปกติที่จำแนกเป็นหมวด เป็นรายการ เพื่อให้มหาวิทยาลัยนำเงินมาจัดสรร ใช้จ่ายคล่องตัวขึ้นและไม่ต้องทำตามระเบียบของกระทรวง การคลัง ซึ่งมหาวิทยาลัยสามารถสร้างระเบียบขึ้นมาได้เอง แล้วให้บุคลากรไม่เป็น ข้าราชการ แต่เป็นพนักงานของรัฐที่มีเงินเดือน และค่าตอบแทนสามารถแข่งขันได้กับตลาด แรงงานโดยทั่วไป แต่เป็นที่น่าเสียดายที่ความพยายามในเรื่องมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล จำเป็นต้องระงับไว้ก่อนเนื่องจากการปฏิวัติในปี พ.ศ. 2514

หลังจากนั้นก็มีความพยายามที่จะนำแนวความคิดเรื่องมหาวิทยาลัยในกำกับ รัฐบาลกลับขึ้นมาอีกในปี พ.ศ. 2517 โดยคณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อการปฏิรูปการศึกษา แต่ในท้ายที่สุดผลที่ออกมาก็คือ การมุ่งสร้างระบบอุดมศึกษาที่เป็นส่วนของระบบราชการให้มี เอกภาพในการบริหาร มีความเป็นอิสระในการดำเนินการและมีการประสานงานระหว่าง สถาบันอุดมศึกษาให้ดียิ่งขึ้น เพื่อเป็นพื้นฐานและเตรียมความพร้อมที่จะพัฒนาไปสู่มหาวิทยาลัย ในกำกับรัฐบาล

แม้ความพยายามที่จะเพิ่มความ เป็นอิสระของมหาวิทยาลัยให้มากขึ้นนั้น จะมีได้ บรรลุถึงเป้าหมายอย่างเต็มที่ก็ตาม แต่ก็มิได้ทำให้ความพยายามคืนรนต่อสู้อเพื่อความเป็นอิสระ มอดลงไป ดังจะเห็นได้จากการก่อตั้งมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีในลักษณะมหาวิทยาลัย ของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการและไม่ใช้รัฐวิสาหกิจในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ซึ่งเป็นต้นแบบของมหาวิทยาลัยที่ไม่เป็นส่วนราชการ

ในปี พ.ศ. 2534 สมัยรัฐบาลอานันท์ 1 ได้มีการแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรี นายอานันท์ ปันยารชุน นายกรัฐมนตรี แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในวันพฤหัสบดีที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2534 ออกมาอย่างแจ่มชัดว่าจะมีการพัฒนาระบบบริหารสถาบันอุดมศึกษา ของรัฐให้มีความเป็นอิสระ ความคล่องตัว มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากขึ้น ประกอบ กับการบรรเทาอุปสรรคของนายอานันท์ ปันยารชุน นายกรัฐมนตรีต่อผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา ของรัฐและเอกชน ในการตรวจเยี่ยมทบวงมหาวิทยาลัย ณ ห้องประชุมศูนย์สารสนเทศ ทบวงมหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2534 ได้กล่าวว่า มหาวิทยาลัยจะเจริญไม่ ได้ถ้าอยู่ในระบบราชการ จึงนับได้ว่าช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงเวลาที่มีโอกาส

อีกครั้งที่จะสร้างความเป็นอิสระให้แก่มหาวิทยาลัยให้เพิ่มมากขึ้น โดยได้รับการสนับสนุนจาก ฝาสรัฐบาลอย่างหนักแน่น

ในช่วงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2534 ทางทบวงมหาวิทยาลัยโดยนายเกษม สุวรรณกุล รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย และนายวิจิตร ศรีสอาด ปลัดทบวงมหาวิทยาลัยในขณะนั้น ได้จัดการประชุมสัมมนาเรื่อง "แนวทางการบริหารมหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการ" เพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางที่จะให้สถาบันอุดมศึกษาของรัฐไปสู่ความเป็นมหาวิทยาลัย ในกำกับรัฐบาล หรือมหาวิทยาลัยที่ไม่เป็นส่วนราชการและแสวงหาวิถีทางที่จะแก้ไขกฎหมายระเบียบขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อให้การบริหารงานสถาบันอุดมศึกษาของรัฐมีความคล่องตัวมากที่สุด ซึ่งนายเกษม สุวรรณกุล (2537) ได้กล่าวถึงสาระโดยสรุปดังนี้

1. การที่ทบวงมหาวิทยาลัยได้นำเรื่องของรูปแบบ โครงสร้างของมหาวิทยาลัย เทคโนโลยีสุรนารีเป็นแม่แบบนั้น ไม่ได้หมายความว่า จะให้มหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษา ทุกแห่งต้องเป็นแบบเดียวกับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี แต่จะให้มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ใช้เป็นต้นแบบหรือตัวอย่างในการหาทางเลือกตามเอกลักษณ์และพัฒนาการของตัวเองเท่านั้น

2. ทบวงมหาวิทยาลัยมีข้อเสนอให้มหาวิทยาลัยต่าง ๆ เลือกว่าจะเลือกรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยของตนเองในอนาคตอันใกล้นี้อย่างไร ระหว่างการที่จะอยู่ในระบบเดิมโดยไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลง หากยังไม่พร้อมหรือจะเลือกการใช้ระบบใหม่ที่ออกจากการเป็นราชการไปเลย โดยกฎหมายที่ร่างใหม่นั้นจะเขียนเอาไว้ว่า "เป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ แต่ไม่ใช่หน่วยราชการ" ซึ่งเห็นว่ามหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาน่าจะรีบคิดและตัดสินใจในตอนนี้อย่างไร เพราะขณะนี้มหาวิทยาลัยมีโอกาที่จะเข้าใจถึงความเป็นอิสระเข้าไปมากกว่ายุคใดสมัยใดที่เคยพยายามทำกันมา

3. การที่มหาวิทยาลัยจะออกจากระบบราชการนั้น ผลที่เกิดขึ้นประการแรกก็เห็นชัด ๆ ก็คือ ใน พ.ว. 216 จะไม่มีชื่อมหาวิทยาลัยที่ขอลอกจากระบบราชการบรรจุอยู่ในฐานะหน่วยงานเทียบเท่ากรม ประการต่อมาในเรื่องของกรรมสิทธิ์ที่ดินนั้น มหาวิทยาลัยจะมีอำนาจสิทธิ์ขาดเต็มที่ในการใช้ที่ดินราชพัสดุเพื่อประโยชน์ทางวิชาการและการเรียนการสอน รายได้ที่มีจะเป็นรายได้ของมหาวิทยาลัย ส่วนที่ดินที่มหาวิทยาลัยได้มาจากการซื้อด้วยเงิน

ราชได้หรือได้รับการบริจาคก็ไม่เป็นที่ราชประสงค์ให้ถือว่าเป็นของสถาบันอุดมศึกษาหรือมหาวิทยาลัย
แห่งนั้น

4. ด้านงบประมาณ ในส่วนที่มหาวิทยาลัยได้จากรัฐบาลนั้นจะได้ในรูปแบบของ
ของเงินอุดหนุนทั่วไป เพื่อจะได้มีความคล่องตัวในการทำงานโดยไม่ต้องไปผูกพันกับระเบียบ
ของกระทรวงการคลัง แต่จะต้องมีการตรวจสอบการใช้เงินภายหลังโดยสำนักตรวจเงิน
แผ่นดิน ซึ่งในเรื่องนี้มหาวิทยาลัยมีอำนาจเต็มที่ในการออกระเบียบการเงิน การเบิกจ่าย
เงินเดือน บำเหน็จบำนาญ ส่วนในเรื่องระเบียบบริหารหรือการอนุมัติหลักสูตรตามหลักการ
แล้วก็ให้สิ้นสุดที่สภามหาวิทยาลัยแต่ละแห่งได้เลย

จากการประชุมสัมมนาครั้งนี้นับเป็นชนวนความคิดให้มหาวิทยาลัยของรัฐทั้งหลาย
ต่างต้องระดมสมองขบคิดว่าจะมหาวิทยาลัยของตนควรออกหรืออยู่ในระบบราชการต่อไป
ปรากฏว่าได้มีมหาวิทยาลัย 16 แห่งตัดสินใจที่จะนำมหาวิทยาลัยออกจากระบบราชการ
ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี สถาบัน
เทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง สถาบัน
เทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี สถาบันบัณฑิต
พัฒนบริหารศาสตร์ ส่วนมหาวิทยาลัยอีก 3 แห่งคือ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
รามคำแหง และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ยังเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐที่เป็นส่วน
ราชการอยู่ต่อไป

ทบวงมหาวิทยาลัยได้นำเสนอร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยอิสระทั้ง 16 ฉบับ ที่
กล่าวถึงข้างต้น ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อพิจารณาผ่านวาระ 1 สำหรับในวาระ 2 และ
วาระ 3 สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้นำร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยอิสระทั้ง 16 ฉบับ และ
กฎหมายของทบวงมหาวิทยาลัย 2 ฉบับ ขึ้นพิจารณาเป็นวาระสุดท้ายของการประชุม
นายอุกฤษ มงคลนาวิน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ใช้อำนาจของประธานในที่ประชุม
ขอให้สมาชิกพิจารณาว่า จะเลื่อนการพิจารณาในวาระ 2 และวาระ 3 ออกไปหรือไม่
เพราะเป็นกฎหมายที่มีความสำคัญต่อประเทศชาติและมีความสำคัญมาก หลังจากได้มีการ

ออกเสียงด้วยการยกมือแล้ว ผลออกมาว่า สมาชิกสภานิติบัญญัติส่วนใหญ่เห็นควรให้เลื่อนการพิจารณา หลังจากนั้นสภานิติบัญญัติสิ้นสุดลง จึงทำให้พระราชบัญญัติทั้งหลายตกไป

ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ได้เกิดปฏิกิริยาคัดค้านจากกลุ่มภายในมหาวิทยาลัยตั้งสะท้อนให้เห็นได้จากการคัดค้านของอาจารย์และบุคลากรบางกลุ่มในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยบูรพา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และการประท้วงจากนักศึกษา อาจารย์ และบุคลากรบางกลุ่มของมหาวิทยาลัยขอนแก่นและมหาวิทยาลัยนเรศวร ได้แพร่กระจายสู่กว้างมากขึ้น ซึ่งในขณะนั้นประธานที่ปรึกษาคณะรักษาความสงบแห่งชาติและสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติบางกลุ่มไม่เห็นด้วยกับความพยายามผลักดันในครั้งนี้

เหตุการณ์ข้างต้นชี้ให้เห็นถึงการสนับสนุน การคัดค้านอันเกิดจากความสับสน ความไม่เข้าใจในเรื่องมหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการ และความไม่แน่ใจจึงมีความเป็นห่วงเกี่ยวกับสถานภาพของคนในมหาวิทยาลัย แต่ในท้ายสุดของประเด็นปัญหานี้ได้หยุดชะงักลงไปเมื่อพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยอิสระมีเหตุต้องตกไป

จากความพยายามของนักการอุดมศึกษาเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย ตลอด 70 กว่าปีที่ผ่านมา ได้มีความเคลื่อนไหวอย่างไม่ขาดสาย บางช่วงเวลาที่สร้าง ความตื่นตัวได้แสดงถึงพลังความคิดและความพยายามอย่างยิ่งต่อการปรับเปลี่ยนโครงสร้างและกระบวนการบริหารมหาวิทยาลัยให้คล่องตัวขึ้น แม้แต่ความเคลื่อนไหวเกิดขึ้นในการนำเสนอพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยอิสระ พ.ศ. 2535 ที่มีอันต้องตกไปนั้น ก็เคยเกิดขึ้นมาแล้วในอดีต แต่บางช่วงเวลาก็เงียบและไหลไปตามกระแสแห่งความเคยชิน ซึ่งล้วนแต่มีความหมายที่ยังคงสร้างพลังและความสับสนและคำถามต่าง ๆ อีกมากมายเกี่ยวกับเบื้องหลังของ เหตุการณ์ของความพยายามหลายต่อหลายครั้งที่มีทั้งสำเร็จและล้มเหลว รวมทั้งความเข้าใจที่ไม่ตรงกันเป็นสิ่งที่น่าสนใจ แต่ก็ยังไม่มีการศึกษาในเรื่องความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทยให้ชัดเจนมากพอว่าอดีตที่ผ่านมาเป็นอย่างไร และเกิดขึ้นมาแต่เมื่อไร มีแรงกระตุ้นผลักดันและเงื่อนไขสำคัญใดที่ก่อให้เกิดแนวความคิด ความพยายาม ความสำเร็จหรือความล้มเหลวเกิดขึ้นในช่วงเวลาใด มีผลกระทบอย่างไรบ้าง การทำความเข้าใจและการเรียนรู้

จากอดีตจะช่วยให้เกิดความเข้าใจในหลักการและความคิดของความเป็นมหาวิทยาลัยไทยได้อย่างชัดเจนและหาเส้นทางที่ถูกต้อง สำหรับการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยในอนาคตได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการของแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย
2. เพื่อศึกษาแรงกระตุ้นสำคัญที่ก่อให้เกิดแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย
3. เพื่อศึกษาความพยายามผลักดันแนวความคิดและการดำเนินการเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย
4. เพื่อศึกษาแนวทางสำหรับการพัฒนามหาวิทยาลัยสู่ระบบความเป็นอิสระ

ขอบเขตการวิจัย

เป็นการศึกษาถึงแนวความคิดและพัฒนาการเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทยตามพัฒนาการมหาวิทยาลัยของรัฐ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2459 จนถึง พ.ศ. 2537 โดยแบ่งยุคสำหรับการศึกษออกเป็น 4 ยุคบนพื้นฐานความคิดของเหตุการณ์ที่เป็นจุดเปลี่ยนแปลงสำคัญต่อความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย ด้วยกรอบการวิเคราะห์ที่ผู้วิจัยกำหนดตามทฤษฎีของ เลวี (Levy, 1980) มูลนิธิคาร์เนกี (The Carnegie Foundation, 1982) เคอร์ (Kerr, 1991) และวิจิตร ศรีสอาน (2518) เป็นตัวนำ ประกอบกับการพิจารณาถึงระบบโครงสร้างการบริหารมหาวิทยาลัยไทยในช่วงกระจายสังกัด ช่วงรวมสังกัดภายใต้การควบคุมของสำนักนายกรัฐมนตรีและทบวงมหาวิทยาลัยตามลำดับ รวมทั้งอาศัยทฤษฎีการแบ่งยุคประวัติศาสตร์ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมไทยมารวมในการพิจารณาแบ่งยุคด้วย เพื่อให้เห็นภาพที่เด่นชัดของแนวความคิดและพัฒนาการเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยที่ร้อยเรียงไปกับประวัติศาสตร์ของมหาวิทยาลัยไทยอย่างต่อเนื่อง

ยุคแรก ตั้งแต่ปี พ.ศ.2459 ถึง พ.ศ.2475 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ประดิษฐานจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยขึ้นเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรก เมื่อปี พ.ศ.2459 จนถึงรัชสมัยของสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2475 ได้เกิดแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทยขึ้น 2 กระแสหลัก ได้แก่ กระแสแรกคือ มหาวิทยาลัยที่เป็นส่วนราชการ กับกระแสที่สองคือ มหาวิทยาลัยที่ไม่เป็นส่วนราชการ ผู้วิจัยขอเรียกยุคแรกนี้ว่า ยุคการก่อตัวทางด้านแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย

ยุคที่สอง ตั้งแต่ พ.ศ.2475 ถึง พ.ศ.2500 รัฐบาลของพระยาพหลพลพยุหเสนา ได้จัดตั้งมหาวิทยาลัยแห่งที่ 2 ขึ้น คือ มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง บนรากฐานแนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐแต่ไม่เป็นส่วนราชการของนายปรีดี พนมยงค์" และการปรับเปลี่ยนมหาวิทยาลัยสู่ระบบราชการ ผู้วิจัยขอเรียกยุคที่สองนี้ว่า ยุครากฐานความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทยในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง

ยุคที่สาม ตั้งแต่ พ.ศ.2500 ถึง พ.ศ.2515 มหาวิทยาลัยทั้งห้าแห่งได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ และมหาวิทยาลัยศิลปากร ได้มาอยู่ในสังกัดเดียวกันคือ สำนักนายกรัฐมนตรีในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ มหาวิทยาลัยมีฐานะเทียบเท่ากรม และได้เกิดความพยายามผลักดันแนวความคิด "มหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล" เพื่อแก้ไขปัญหาของมหาวิทยาลัยในระบบราชการโดยกลุ่มอาจารย์หัวก้าวหน้าต่อรัฐบาลของจอมพล ถนอม กิตติขจร ผู้วิจัยขอเรียกยุคนี้ว่า ยุคการขยายตัวทางด้านแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย : มหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล

ยุคที่สี่ ตั้งแต่ พ.ศ.2515 ถึง พ.ศ.2537 มหาวิทยาลัยของรัฐได้เจริญเติบโตภายใต้การกำกับดูแลของทบวงมหาวิทยาลัย แต่ภาวะความเรื้อรังของปัญหามหาวิทยาลัยในระบบราชการยังคงปรากฏอยู่ จึงมีการรื้อฟื้นและสานต่อแนวความคิดมหาวิทยาลัยอิสระ โดยรัฐบาลของพลเอก ชชาติชาย ชุณหะวัณ สอนรับหลักการให้มหาวิทยาลัยถือปึกปิดบนรากฐานมหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการหรือมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล ดังกำหนดไว้ในแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี และสนับสนุนการสร้างมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีตาม

รากฐานสู่การปฏิบัติจริง รวมทั้งในสมัยรัฐบาลของนายอาณัติ ปันยารชุน ได้สืบทอดความคิด โดยนำมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีมาเป็นต้นแบบสำหรับการนำมหาวิทยาลัยของรัฐที่เป็น ส่วนราชการออกจากระบบราชการในระหว่างปี พ.ศ.2534 ถึง พ.ศ.2535 และออก พระราชบัญญัติของมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ พ.ศ.2535 ผู้วิจัยจึงขอเรียกยุคที่นี้ว่า ยุคความ เคลื่อนไหวออกจากระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐที่เป็นส่วนราชการ

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

แนวความคิด หมายถึง หลักการ รูปแบบและความคิดเห็นสำหรับเป็นแนวทางปฏิบัติ ความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย หมายถึง การดำเนินการกิจการและการวินิจฉัย สิ่งการได้เบ็ดเสร็จในระดับมหาวิทยาลัยเอง ปราศจากการแทรกแซงจากหน่วยงานภายนอก เป็นระบบการปกครองตนเองของมหาวิทยาลัยในการบริหารวิชาการ การบริหารงานบุคคล และการบริหารการเงิน

พัฒนาการเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย หมายถึง การเปลี่ยนแปลง แนวความคิดและแนวปฏิบัติ รวมทั้งการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยให้สิ้นสุดที่สภามหาวิทยาลัย แรงกระตุ้น หมายถึง ความเปลี่ยนแปลงของภาวะเศรษฐกิจ สังคม รวมถึง ปัญหาของมหาวิทยาลัยที่มีผลต่อการเกิดแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัย ไทย

ความพยายามผลักดัน หมายถึง ขั้นตอนของการนำเสนอแนวความคิดเกี่ยวกับ ความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทยโดยกลุ่มผู้นำความคิด เพื่อนำสู่การปฏิบัติจริง

ข้อตกลงเบื้องต้น

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ที่มีรากฐานจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับ ความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยเป็นหลัก รวมทั้งศึกษาถึงการนำแนวความคิดไปสู่การปฏิบัติ สืบค้นจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนการดำเนินการสู่การปฏิบัติของผู้ปฏิบัติที่เสียชีวิตไป แล้ว และผู้นำแนวความคิดไปปฏิบัติและยังมีชีวิตอยู่โดยผู้วิจัยไปสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลและ ความรู้จากบุคคลเหล่านี้

ข้อจำกัดของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาย้อนหลังอดีตตั้งแต่ปี พ.ศ.2459 จนถึง พ.ศ.2537 เป็นระยะเวลานานเกือบ 80 ปี ในช่วงเวลาดังกล่าว อาจจะมีข้อจำกัดเชิงเอกสารที่เอกสารอยู่ไม่ครบสมบูรณ์ อันเนื่องมาจากการสูญหายและผู้ที่เกี่ยวข้องในเชิงปฏิบัติได้สวรรคต ทิวคตถึงแก่กรรม หรือถึงแก่กรรม โดยเฉพาะในยุค 1 จึงอาจจะไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลนอกเหนือจากสิ่งปรากฏในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการศึกษาตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Research) โดยอาศัยทฤษฎีทางการอุดมศึกษาเข้าช่วยในการตั้งปัญหาและสรุปประเด็นการวิเคราะห์ ซึ่งอยู่ภายในขอบเขตการตีความหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โดยดำเนินการดังนี้

1. การออกแบบการวิจัย (Bogdan and Biklen, 1992)

1.1 ศึกษาจากเอกสาร

1.2 ศึกษาจากวิธีการประวัติศาสตร์บอกเล่า

ซึ่งดำเนินการดังนี้

1.1 ศึกษาจากเอกสาร

1.1.1 สืบค้นเอกสารเกี่ยวกับแนวความคิดและพัฒนาการเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย จากเอกสารขึ้นต้นและขึ้นรองจากราชบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ราชงานการประชุม บันทึกระเบียบคำสั่งต่าง ๆ ของทางราชการ บทความ หนังสือ หนังสือพิมพ์ รายงานผลการวิจัย เอกสารจดหมายเหตุ

1.1.2 คัดเลือกเอกสารจากการสำรวจข้างต้น ในข้อ 1.1.1 โดยนำมาประเมินความเชื่อถือได้และถูกต้องของเอกสารแต่ละฉบับ ด้วยเกณฑ์การตรวจสอบตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงประวัติศาสตร์จำแนกเป็น 2 หลักเกณฑ์ ได้แก่ เกณฑ์การตรวจสอบภายนอก (external criticism) เป็นการพิจารณาว่าเอกสารนั้นมีความแท้จริงเพียงใด และเกณฑ์การตรวจสอบภายใน (internal criticism) เป็นการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของเอกสารมุ่งพิจารณาถึงความถูกต้องของเนื้อหาสาระ

สำหรับการคัดเลือกเอกสารในงานวิจัยนี้ยึดถือหลักเกณฑ์

การตรวจสอบเอกสารของ บ็อกแดนและบิคเลน (Bogdan and Biklen, 1992) และ
นิธิ เอียวศรีวงศ์ และอาคม พัตริยะ (2525) ดังนี้

ก. เกณฑ์การตรวจสอบภายนอก พิจารณาเกี่ยวกับ

ก.1 ผู้เขียนเอกสาร (= ใคร) ทำให้ตรวจสอบได้
ว่าผู้เขียนเอกสารนั้นมีภูมิหลังของชีวิตอย่างไร มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์และอยู่ในฐานะที่
จะรายงานสิ่งที่เป็นจริงหรือไม่

ก.2 สภาพแวดล้อมที่เอกสารนั้นถูกเขียนขึ้น
(= ที่ไหน) จะช่วยตรวจสอบว่าเอกสารนั้นเป็นเอกสารที่แท้จริงหรือไม่ และช่วยวินิจฉัยหา
แนวความคิดและพัฒนาการเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทยในแต่ละยุค

ก.3 เอกสารนั้นถูกเขียนขึ้นเพื่อใคร (= ทำไม)
เพื่อช่วยตรวจสอบว่าเอกสารนั้นมีจุดหมายอะไร

ก.4 อายุของเอกสาร (= เมื่อไร) เป็นเอกสาร
ที่เขียนขึ้นเมื่อไร เพื่อการประเมินได้ว่า ผู้เขียนอยู่ใกล้ชิดกับเหตุการณ์ที่เขากล่าวถึงใน
เอกสารมาก-น้อยเพียงใด จะช่วยให้เกิดความเข้าใจเนื้อหาสาระที่เอกสารกล่าวถึงได้
ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยอาศัยบริบทของพัฒนาการมหาวิทยาลัยไทยในแต่ละยุคมาช่วยประกอบการ
อธิบาย

ข. การตรวจสอบภายใน (internal criticism)
ผู้วิจัยต้องตรวจสอบว่า เอกสารนั้นมีความน่าเชื่อถือเพียงใด จากหลักเกณฑ์ดังนี้

ข.1 ช่วงเวลา เอกสารที่น่าเชื่อถือได้นั้นต้องเขียน
ขึ้นหลังจากเกิดเหตุการณ์นั้นไม่มากนัก ยิ่งช่วงเวลาระหว่างเหตุการณ์และการเขียนสั้นเท่าไร
ก็ยิ่งน่าเชื่อถือเพียงนั้น

ข.2 ผู้เขียนเอกสาร ผู้วิจัยจำเป็นต้องทราบว่า
ผู้เขียนเอกสารคือใคร มีความรู้ และความเชี่ยวชาญในเรื่องที่เขียนหรือไม่ พิจารณาได้
จากชีวประวัติของผู้เขียนเอกสารและความเกี่ยวข้องกับแนวความคิดและพัฒนาการเกี่ยวกับ
ความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทยแต่ละยุค

๒.3 จุดมุ่งหมายของเอกสาร มีหลักเกณฑ์ว่า เอกสารที่มุ่งผู้อ่านซึ่งจำนวนมากเท่าใดก็ยิ่งน่าเชื่อถือน้อยลงเพียงนั้น หรือในทางกลับกัน เอกสารที่มุ่งผู้อ่านซึ่งน้อยลงเท่าใด ก็ยิ่งน่าเชื่อถือมากขึ้นเพียงนั้น

ผู้วิจัยได้คัดเลือกเอกสารต่าง ๆ ตามหลักเกณฑ์การตรวจสอบภายนอกและภายในของ บ็อกแดนและบิคเลน (Bodgan and Biklen, 1992) และนิธิ เอียวศรีวงศ์ และอาคม พิศยะ (2525) จนได้เอกสารหลักที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทยในแต่ละยุคเพื่อการวิเคราะห์ ดังนี้

เอกสารหลักในยุคแรก คือ ยุคการก่อตัวทางด้านแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย (พ.ศ. 2459 ถึง พ.ศ. 2475) ได้แก่

(1) พระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า

เจ้าอยู่หัว พระดำริของพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระธาดาธำรงราชานุภาพและแนวความคิดของพระธรรมศักดิ์มนตรี คือ เอกสารจากจดหมายเทศน์แห่งชาติ 2 ฉบับ ได้แก่ ฉบับแรก จดหมายราชการ : พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระธาดาธำรงราชานุภาพ กราบบังคมทูลพระกรุณาพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เรื่อง "ขอพระราชทานพระดำริแก้ไขวิธีการปกครองและการจัดการโรงเรียนข้าราชการพลเรือน" ลงวันที่ 20 กันยายน 2459 การตรวจสอบภายนอกและภายในเอกสารฉบับนี้ ผู้เขียนคือ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระธาดาธำรงราชานุภาพ (พระยศขณะนั้น) ในฐานะสภานายกโรงเรียนข้าราชการพลเรือน ทรงมีบทบาทสำคัญต่อการเสนอความคิดเห็นและแนวทางปรับเปลี่ยนโรงเรียนแห่งนี้เป็นมหาวิทยาลัยตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้เขียนเป็นผู้เกี่ยวข้องโดยตรงกับเหตุการณ์และเขียนขึ้นในเหตุการณ์นั้นทันที รวมทั้งจุดมุ่งหมายของเอกสารนี้เพื่อนำเสนอต่อพระมหากษัตริย์โดยเฉพาะที่สะท้อนความเป็นจริง และมีความน่าเชื่อถือสูง ส่วนอีกฉบับหนึ่ง หนังสือราชการ : พระยาธรรมศักดิ์มนตรี กราบบังคมทูลพระกรุณาพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว "รวมโรงเรียนข้าราชการพลเรือนกับโรงเรียนแพทยาลัยขึ้นเป็นมหาวิทยาลัยกับตั้งตั้งกรมมหาวิทยาลัยขึ้นในกระทรวงธรรมการ" ลงวันที่ 21 มีนาคม 2459 เมื่อนำเอกสารตรวจสอบภายในและภายนอก ปรากฏว่า ผู้เขียนหนังสือราชการฉบับนี้คือ พระยาธรรมศักดิ์มนตรี (ยศขณะนั้น) เป็นเสนานบดีกระทรวง

กรรมการ รั้งตำแหน่งผู้บัญชาการโรงเรียนข้าราชการพลเรือน เป็นผู้เกี่ยวข้องโดยตรงใน การเสนอความคิด และแนวทางการจัดตั้งมหาวิทยาลัยทางจดหมายราชการต่อพระบาท สมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และเขียนขึ้นในเหตุการณ์นั้นทันที เอกสารนี้จึงสะท้อนถึง ความเป็นมาที่แท้จริงและมีความน่าเชื่อถือสูง

(2) ความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย ตามพระคำว ของสมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์ ได้แก่ รายงานความเห็น เรื่องโครงการมหาวิทยาลัยของสมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์ 5 กุมภาพันธ์ 2471 ผู้เขียนเอกสารนี้คือสมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์ ทรงเคยเป็นอธิบดีกรมมหาวิทยาลัยและขณะที่เขียนเอกสารนี้ทรงเป็นข้าหลวงสำรวจ การศึกษาทั่วไปซึ่งมีบทบาทโดยตรงต่อการจัดการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในสมัยนั้น ทรง เสนอความคิดเห็นและแนวทางการพัฒนามหาวิทยาลัยอย่างตรงไปตรงมาต่อเสนาบดีกระทรวง ราชการ โดยจดหมายราชการ ซึ่งรายงานสภาพความเป็นจริงของมหาวิทยาลัยในสมัยนั้น และเป็นการเขียนขึ้นในเหตุการณ์นั้นทันทีจึงจัดว่าเป็นเอกสารที่มีความน่าเชื่อถือสูง

(3) ความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทยตามพระคำว ของสมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ กรมขุนชัยนาทนเรนทร ได้แก่ ลายพระหัตถ์พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมขุนชัยนาทนเรนทร ลงวันที่ 22 มีนาคม 2474 พร้อมบันทึกพระคำวรูปการจุฬาลงกรณ์- มหาวิทยาลัย ผู้เขียนบันทึกนี้คือ สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ กรมขุนชัยนาทนเรนทรในฐานะ ประธานคณะกรรมการคำวรูปการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้แสดงความคิดเห็นและเสนอ แนวทางการพัฒนามหาวิทยาลัยต่อคณะกรรมการในรูปแบบของบันทึกความคิดเห็นในเหตุการณ์ นั้นที่ จัดเป็นเอกสารที่มีความน่าเชื่อถือสูง

(4) ความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทยตามพระคำว ของพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าธานีนิวัติ ได้แก่ บันทึกคำวรูปการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ของพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าธานีนิวัติ 23 พฤษภาคม 2474 ผู้เขียนบันทึกนี้คือ พระ วรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าธานีนิวัติ เสนาบดีกระทรวงราชการในฐานะเป็นกรรมการของ คณะกรรมการคำวรูปการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้เสนอบันทึกความคิดเห็นและแนวทาง

การพัฒนามหาวิทยาลัยต่อคณะกรรมการ เป็นบันทึกความคิดเห็นที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์นั้นจัดว่า เป็นเอกสารที่มีความน่าเชื่อถือสูง

เอกสารหลักในชุดที่สอง ปรากฏความเป็นอิสระของ มหาวิทยาลัยไทยในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง (พ.ศ.2475 ถึง พ.ศ.2500) คือ แนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐแต่ไม่เป็นส่วนราชการของนายปรีดี พนมยงค์" ได้แก่

(1) พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง พ.ศ.2476 เป็นเอกสารทางกฎหมายที่มีจุดมุ่งหมายเฉพาะเพื่อการจัดตั้ง มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองขึ้น จัดว่ามีความน่าเชื่อถือสูง ใช้อ้างอิงได้และ ได้บัญญัติออกเป็นพระราชบัญญัติประกาศใช้ในสมัยนั้น รวมทั้งได้สะท้อนการจัดโครงสร้างและ รูปแบบมหาวิทยาลัยตามแนวความคิดมหาวิทยาลัยของรัฐแต่ไม่เป็นส่วนราชการของนายปรีดี พนมยงค์ นำสู่การปฏิบัติจริงในช่วง พ.ศ.2477 ถึง พ.ศ.2495

(2) รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 12/2476 (สามัญ) ฉบับที่ 2 วันที่ 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2476 และรายงานการประชุมผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 21/2476 (สามัญ) สมัยที่ 2 วาระ 4 พิจารณาร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง พ.ศ.2476 วันที่ 5 มีนาคม พ.ศ.2476 เป็นรายงานการประชุมของทางราชการที่บันทึกความคิดเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสมัยนั้น ต่อการจัดตั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองเพื่อสร้างระบบมหาวิทยาลัยให้เป็นอิสระ โดยเฉพาะมีความอิสระทางด้านการบริหารการเงิน จึงถือว่ารายงานการประชุมทั้งสองฉบับนี้เป็นเบื้องหลังความเป็นมาของการออกพระราชบัญญัติของมหาวิทยาลัยแห่งนี้ จึงจัดว่า เอกสารทั้งสองสะท้อนความเป็นจริงที่เกิดขึ้นและมีความน่าเชื่อถือสูง

เอกสารหลักในชุดที่สาม การขยายตัวทางด้านแนวความคิด เกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย : มหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล (พ.ศ.2500 ถึง พ.ศ.2515) คือ รายงานการสัมมนาวิทยาลัย การบริหารงานมหาวิทยาลัย ณ สว่างคนิवास สมุทรปราการ ทั้ง 3 ครั้งในปี พ.ศ.2509 พ.ศ.2510 และ พ.ศ.2513 เอกสารที่จัดพิมพ์โดยสภาการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรีได้บันทึกความเคลื่อนไหว และความคิดเห็นต่าง ๆ ต่อการบริหารมหาวิทยาลัยในช่วงเวลานั้นของผู้เข้าร่วมประชุมที่

ไม่มีการเขียนปรากฏอยู่ในเอกสารใด แต่เอกสารฉบับนี้ได้เขียนไว้ จึงจัดว่าเป็นเอกสารที่มีความน่าเชื่อถือสูง

เอกสารหลักในชุดที่สี่ ความเคลื่อนไหวออกจากระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐที่เป็นส่วนราชการ (พ.ศ.2515 ถึง พ.ศ.2537) ได้แก่ รายงานการประชุมของคณะกรรมการพิจารณาแนวทางการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ไปสู่ความเป็นอิสระ ครั้งที่ 1/2534 วันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ.2534 และครั้งที่ 2/2534 วันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ.2534 จัดเป็นเอกสารที่มีจุดมุ่งหมายเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับการหาแนวทางการพัฒนามหาวิทยาลัยที่ได้แสดงให้เห็นถึงกระแสดำเนินการของคณะกรรมการในช่วงเหตุการณ์นั้น จัดเป็นเอกสารที่มีความน่าเชื่อถือสูง

เอกสารหลักเกี่ยวกับต้นแบบมหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการ : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี (พ.ศ.2527 ถึง พ.ศ.2537) คือ

(1) โครงสร้างจัดตั้งมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี จัดทำโดยคณะกรรมการจัดทำโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยสุรนารี สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัย เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ.2532 เป็นเอกสารที่มีจุดมุ่งหมายเฉพาะแสดงให้เห็นถึงความเป็นมาและขั้นตอนการดำเนินการมหาวิทยาลัยนี้สู่การปฏิบัติจริง จัดเป็นเอกสารที่มีความน่าเชื่อถือสูง

(2) พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี พ.ศ.2533 เป็นเอกสารทางกฎหมายเฉพาะการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีและการนำแนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการ" สู่การปฏิบัติจริง ซึ่งได้ประกาศในปี พ.ศ.2533 จัดเป็นเอกสารที่มีความน่าเชื่อถือสูง

1.1.3 การตีความเอกสาร เป็นการตีความเพื่อให้ได้ความหมายขึ้นต้น และตีความเพื่อให้ได้ความหมายลึกซึ้ง (นิธิ เอียวศรีวงศ์ และ อาคม พัตริยะ, 2525)

ก. การตีความเพื่อให้ได้ความหมายขึ้นต้น คือการหาข้อสันเทศหรือความหมายที่ผู้สร้างเอกสารตั้งใจจะให้ โดยตีความจากความหมายของแนวความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และวัฒนธรรม

ข. การตีความเพื่อให้ได้ความขึ้นลึก คือการหาข้อสันเทษหรือความหมายอื่น ๆ ซึ่งผู้เขียนไม่ได้ตั้งใจโดยตรงที่จะใส่ไว้ในเอกสาร นอกจากนี้ยังมีกลยุทธ์สำหรับการตีความเพื่อให้ได้ความขึ้นลึก 5 วิธี (Davidson and Lytle, 1986) ได้แก่

- ข.1 อ่านข้อมูลก่อนเพื่อให้เข้าใจสาระเบื้องต้น
- ข.2 ลองอ่านและตีความโดยตั้งคำถามเกี่ยวกับเอกสารนั้น ๆ ว่า น่าจะกล่าวถึงอะไรบ้าง แต่ไม่ได้กล่าวไว้
- ข.3 เปรียบเทียบเอกสารที่ตีพิมพ์กับต้นฉบับร่างว่ามีข้อความที่แตกต่างกันหรือไม่ ถ้ามี ควรวิเคราะห์ว่าการเพิ่ม หรือการตัดข้อความเหล่านั้นมีสาเหตุอย่างไร
- ข.4 เรื่องของภาษาในแต่ละยุค ความหมายของคำจะไม่เหมือนกัน ซึ่งคำบางคำต้องการตีความเพิ่มเติมในสมัยหนึ่ง ๆ เช่น การใช้คำ "มหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล" และ "มหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการ" จะมีระดับของคำแตกต่างกันที่จะให้ความหมายเชิงลึกได้ในการวิเคราะห์ต่อไป
- ข.5 การเชื่อมโยงกับบริบทของสังคมว่าเกิดอะไรขึ้นในขณะนั้น และทำไมถึงเขียนออกมาอย่างนั้น

1.2 ศึกษาจากประวัติศาสตร์บอกเล่า โดยการสัมภาษณ์แนวลึกแบบไม่กำหนดคำถามคำตอบล่วงหน้า (unstructured interview) เพียงแต่มีโครงของคำถามเพื่อใช้เป็นแนวทางสัมภาษณ์ โดยคัดเลือกบุคคลที่จะให้สัมภาษณ์ตามหลักเกณฑ์ที่ว่า ต้องเป็นบุคคลที่นำแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทยไปปฏิบัติและยังมีชีวิตอยู่ รวมทั้งมีส่วนเกี่ยวข้องกับความพยายามผลักดันแนวความคิดดังกล่าว ตามการแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ นายเกษม สุวรรณกุล นายวิจิตร ศรีสอ้าน และนายสิปปนนท์ เกตุทัต

ดังนั้น กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์คือ นายเกษม สุวรรณ นายเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสวีธรรม นายชาญวิทย์ เกษตรศิริ นายชูศักดิ์ ศิรินิล นายบุญชนะ อัดถาวร นายระวี ภาวิไล นายวิจิตร ศรีสอ้าน นายสิปปนนท์ เกตุทัต นายสำอองค์ ศรีนิลทา นาย

สุวัจน์ ลิมปคพิบูลย์ นายเสน่ห์ จามริก นายทริศ สุนิบุตร นายอุบลชัย วิเชียรเจริญ และ
นายองค์การ อินทรมพรรษ์

1.2.1 คำถามสำหรับการสัมภาษณ์ เป็นคำถามแบบปลายเปิด (open ended) ลักษณะไม่มีโครงสร้าง (ภาคผนวก) โดยยึดหลักการตั้งคำถามของ ซิดดีกี (Siddique, 1982) ที่แนะนำให้ตั้งคำถามเรียงตามลำดับเวลา เป็นคำถามสั้น ๆ แต่ละคำถามมีปัญหาเพียงข้อเดียว ไม่ตั้งคำถามนำที่จะทำให้ผู้ตอบจำเป็นต้องรับหรือปฏิเสธเท่านั้น และมีกรอบคำถามดังนี้

(1) ความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยในด้านการบริหาร วิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารการเงินและทรัพย์สิน ตามทฤษฎีของ Levy, The Carnegie Foundation, Kerr และวิจิตร ศรีสอ้าน

(2) แรงกระตุ้นที่ทำให้เกิดแนวความคิดและพัฒนาการ เกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย คือ เศรษฐศาสตร์สังคม ระบบการเมืองและสิ่งแวดล้อมภายนอก ตามทฤษฎีของ Lindeen and Wills

(3) ความพยายามผลักดันแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย ตามพัฒนาการของความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทยในแต่ละยุค

1.2.2 การวิเคราะห์การศึกษาจากประวัติศาสตร์บอกเล่า หลัง จากสัมภาษณ์แนวลึกมาแล้ว ผู้วิจัยต้องตรวจสอบข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์ว่ามี ความถูกต้องแม่นยำและเป็นจริงเพียงใด ซึ่งมีหลักเกณฑ์ 5 ประการ (สุมาลี บำรุงสุข, สุกัญญา บำรุงสุข และศุภรัตน์ เลิศพาณิชย์กุล, 2535, Bogdan and Biklen, 1992) คือ

(1) ถ้ามถึงแหล่งข้อมูล ซักถามว่าผู้ให้สัมภาษณ์ได้ เรื่องราวที่เขาเล่านั้นมาจากที่ใด เป็นประสบการณ์ของเขาเอง หรือมีผู้อื่นเล่าให้ฟังอีกที่ หนึ่ง ข้อมูลข้อเท็จจริงที่ผู้ให้สัมภาษณ์เล่ามีหลักฐานสนับสนุนประกอบหรือไม่ ตัวเลขที่เขาอ้างถึง ได้มาจากไหน เมื่อทราบถึงแหล่งข้อมูล ผู้วิจัยก็จะได้มีโอกาสพิจารณาความน่าเชื่อถือของ ข้อมูลนั้น ๆ ได้

(2) ทดสอบความจำ ความแม่นยำ ความระมัดระวังของ ผู้ให้สัมภาษณ์ว่ามีมาก-น้อยเพียงใด

(3) พิจารณาฐานะความเป็นผู้รู้ของผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้วิจัย จะพิจารณาผู้ให้สัมภาษณ์ว่า เขาอยู่ในฐานะที่จะเป็นผู้รู้ เรื่องที่เขาเล่าดีแค่ไหน โดยจะให้น้ำหนักแก่ข้อมูลจากผู้บอกเล่าซึ่งอยู่ในฐานะผู้รู้ เรื่องดีที่สุด

(4) สังเกตความจริงใจ ได้จากน้ำเสียง ท่าทาง วิธี การพูด หรือจากเนื้อหาสาระทั้งหมดที่ผู้ให้สัมภาษณ์เล่า นอกจากนี้อาจพิจารณาได้จากการ คำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้ให้สัมภาษณ์คือ เขาจะได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์อย่างไร ถ้าเรื่องที่เขาให้สัมภาษณ์เผยแพร่ออกไป การพิจารณาดังกล่าวก็จะทำให้พอทราบว่าผู้ให้ สัมภาษณ์มีความจริงใจในการตอบแค่ไหน

(5) ตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งอื่น ในการสัมภาษณ์เมื่อหา ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ผู้วิจัยจะสัมภาษณ์บุคคลผู้เกี่ยวข้องหลาย ๆ ท่าน เพื่อให้ได้ ข้อมูลมากที่สุดไว้ตรวจสอบกันเอง ประกอบกับข้อมูลจากเอกสารที่มีส่วนช่วยในการตรวจสอบ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ได้มาก โดยเฉพาะเรื่องรายละเอียดประเภท จำนวน ตัวเลข ลำดับ เวลา ปีศักราช ชื่อสถานที่ ชื่อบุคคล เป็นต้น

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากเอกสารและประวัติศาสตร์บอกเล่า จะยึด แนวการวิเคราะห์ข้อมูลของ Bogdan and Biklen (1992) และนิธิ เอียวศรีวงศ์ และ อาคม ทัศนะ (2525) คือ

1. การสังเคราะห์ทางประวัติศาสตร์ เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเข้าหากันจนเกิดเป็นเรื่องราวหรือคำอธิบาย โดยการตั้งคำถามว่าใคร ทำอะไร เมื่อไร ที่ไหน ทำไม อย่างไร

2. การวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์ เป็นการหาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ และผลลัพธ์

กรอบการวิเคราะห์

ความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยถือตามทฤษฎีของเลวี (Levy, 1980) มูลนิธิคาร์เนกี (The Carnegie Foundation, 1982) เคอร์ (Kerr, 1991) และวิจารณ์ศรีสอ้าน (2518) กล่าวคือ

เลวี (Levy, 1980) กล่าวว่า มหาวิทยาลัยต้องมีความอิสระในการดำเนินการ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ บุคลากร และการเงิน สำหรับด้านวิชาการ มหาวิทยาลัยสามารถคัดเลือกนิสิตนักศึกษาของตนเอง กำหนดมาตรฐานการศึกษาและโครงการวิจัยของตนเอง ด้านบุคลากร มหาวิทยาลัยมีสิทธิในการเลือกสรรอาจารย์และเจ้าหน้าที่ของตนเอง และด้านการเงิน มหาวิทยาลัยมีความรับผิดชอบในการแบ่งสรรงบประมาณที่ได้รับกับหน่วยงานและกิจกรรมต่าง ๆ ของตนเองได้

มูลนิธิคาร์เนกี (The Carnegie Foundation, 1982) ได้กำหนดว่า มหาวิทยาลัยต้องมีความอิสระในการดำเนินการ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ บุคลากร และการเงิน สำหรับด้านวิชาการ มหาวิทยาลัยจะดำเนินการด้านวิชาการได้ด้วยตนเองเกี่ยวกับการกำหนดภารกิจของมหาวิทยาลัย การกำหนดหลักสูตรการเรียนการสอน การควบคุมกิจกรรมด้านการสอนและการวิจัย การกำหนดมาตรฐานการเข้าศึกษาและระดับปริญญาต่างๆ การเพิ่มและยุบเลิกภาควิชา ด้านบุคลากร มหาวิทยาลัยมีอิสระในการว่าจ้าง การเลื่อนขั้นตำแหน่ง การกำหนดเงื่อนไขการว่าจ้างได้เอง และด้านการเงิน มหาวิทยาลัยมีอิสระต่อการจัดเตรียมการจัดสรรงบประมาณ การจัดการเกี่ยวกับรายได้และค่าใช้จ่าย การตรวจสอบบัญชีเป็นลักษณะหลังการใช้แล้ว (post-auditing)

เคอร์ (Kerr, 1991) กล่าวว่า ความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยเป็นความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับมหาวิทยาลัยที่รัฐกระจายอำนาจการบริหารและดำเนินการให้แก่ มหาวิทยาลัยปกครองตนเองโดยสภามหาวิทยาลัยสามารถกำหนดภารกิจของมหาวิทยาลัย มาตรฐานการศึกษา กำหนดการรับนักศึกษา หลักสูตรและกำหนดวิถีการใช้จ่ายและการบริหารการเงินได้ด้วยตนเอง และรัฐจะมีหน้าที่สำหรับการสนับสนุนด้านการเงินและทรัพยากรที่จำเป็นให้แก่มหาวิทยาลัย

วิจิตร ศรีสอ้าน (2518) กล่าวว่า มหาวิทยาลัยต้องมีความเป็นอิสระในการดำเนินการภายในเป็นเอกเทศ โดยมีการแทรกแซงและความคุมจากหน่วยงานภายนอกน้อยที่สุด โดยให้มหาวิทยาลัยวินิจฉัยและดำเนินการเรื่องภายในต่าง ๆ สิ้นสุดในระดับมหาวิทยาลัยเองให้มากที่สุด ในลักษณะของการปกครองตนเอง ความเป็นอิสระในการดำเนินงานสำคัญ ๆ ได้แก่ การบริหารงานบุคคล มหาวิทยาลัยต้องมีความอิสระในการจัดระบบบริหารงานบุคคลที่เหมาะสมกับลักษณะงานของมหาวิทยาลัย การกำหนดและควบคุมมาตรฐานการศึกษา การคัดเลือกผู้เข้าศึกษา และการบริหารการเงิน

ดังนั้น กรอบการวิเคราะห์ในงานวิจัยนี้จึงเกิดจากการบูรณาการทฤษฎีความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยของเลวี (Levy, 1980) เคอร์ (Kerr, 1991) วิจิตร ศรีสอ้าน (2518) มูลนิธิคาร์เนกี (The Carnegie Foundation, 1982) ประกอบกับพัฒนาการของแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทยในแต่ละช่วงเวลาที่ผ่านมาโดยวิเคราะห์ถึง

1. ความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย คือ รัฐมีความสัมพันธ์กับมหาวิทยาลัยในเชิงสนับสนุนและรัฐได้กระจายอำนาจการบริหารและดำเนินการให้มหาวิทยาลัยมีการปกครองตนเองโดยสภามหาวิทยาลัยมีอำนาจวินิจฉัยตัดสินใจและดำเนินการในเรื่องการบริหารวิชาการ การบริหารงานบุคคล และการบริหารการเงินให้สิ้นสุดในระดับมหาวิทยาลัย ดังนี้

1.1 การบริหารวิชาการ สภามหาวิทยาลัยสามารถตัดสินใจและดำเนินการเกี่ยวกับการกำหนดภารกิจของมหาวิทยาลัย การเสนอและอนุมัติหลักสูตรให้สอดคล้องกับภารกิจของมหาวิทยาลัย การกำหนดหลักเกณฑ์และคุณสมบัติการเข้าศึกษา และการกำหนดระดับปริญญาต่าง ๆ

1.2 การบริหารงานบุคคล สภามหาวิทยาลัยสามารถตัดสินใจและดำเนินการเกี่ยวกับการกำหนดเงินเดือนและระเบียบการว่าจ้าง การเลื่อนขั้นตำแหน่ง

1.3 การบริหารการเงิน สภามหาวิทยาลัยสามารถตัดสินใจและดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการเกี่ยวกับรายได้และรายจ่าย การตรวจสอบบัญชีมีลักษณะภายหลัง (post auditing)

ผู้วิจัยนำกรอบความคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทยข้างต้น มาเป็นกรอบการวิเคราะห์แนวความคิดที่เกิดขึ้นในแต่ละยุคถึงแก่นสาระของแนวความคิด ใคร เป็นต้นคิด ประโยชน์ของแนวความคิด และสาเหตุของการยอมรับหรือการปฏิเสธแนวความคิด เกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย

2. แรงแกระตุ้นที่ทำให้เกิดแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย วิเคราะห์ถึงภาวะเศรษฐกิจ สังคม ระบบการเมือง และสิ่งแวดล้อมภายนอก

3. ลักษณะการเคลื่อนไหวเพื่อนำเสนอแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย วิเคราะห์ถึงองค์ประกอบของกลุ่มเคลื่อนไหว และกลยุทธ์ที่ใช้ในการเคลื่อนไหว

4. ความพยายามผลักดันแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทยสู่การปฏิบัติ วิเคราะห์ถึงขั้นตอนของความพยายามผลักดัน กลยุทธ์สู่ความสำเร็จของความพยายามผลักดัน และอุปสรรคของความพยายามผลักดัน

5. ผลของความพยายามผลักดันแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย วิเคราะห์ถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นหลังจากได้มีความพยายามผลักดันแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะได้รับประโยชน์คือ

1. ทำให้เข้าใจถึงกระแสแนวความคิดและพัฒนาการเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย

2. ผู้บริหารและอาจารย์มหาวิทยาลัยสามารถนำข้อความรู้จากผลการวิจัยเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจทางการบริหารระบบมหาวิทยาลัย

3. เป็นการรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์การอุดมศึกษาไว้อย่างเป็นระบบสำหรับศึกษาค้นคว้าต่อไป

4. เป็นพื้นฐานและแนวทางสำหรับการพัฒนามหาวิทยาลัยสู่ความเป็นอิสระ

การนำเสนอผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัย แบ่งเป็น 9 บทดังนี้

บทที่ 1 : บทนำ

- 1.1 ความเป็นมาและปัญหาการวิจัย
- 1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 1.3 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย
- 1.4 ข้อตกลงเบื้องต้น
- 1.5 ขอบจำกัดของการวิจัย
- 1.6 ขอบเขตการวิจัย
- 1.7 วิธีดำเนินการวิจัย
- 1.8 ประโยชน์ของการวิจัย
- 1.9 การนำเสนอผลการวิจัย

บทที่ 2 : วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัย
- 2.2 การปฏิรูปความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยอเมริกัน
- 2.3 การปฏิรูปความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยอังกฤษ

บทที่ 3 : การก่อตัวทางด้านแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย (พ.ศ. 2459 ถึง พ.ศ. 2475)

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ประดิษฐานโรงเรียนข้าราชการของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเมื่อปี พ.ศ. 2459 นับเป็นต้นกำเนิดของแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทยตามพระดำริของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์ในปี พ.ศ. 2471 และสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ กรมขุนชัยนาทนเรนทร รวมทั้งการร่วมผลักดันแนวพระดำริดังกล่าวของพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าธานีนิวัติในปี พ.ศ. 2473 ในบทนี้จะกล่าวถึง

- 3.1 แนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย

- 3.1.1 พระดำริของสมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์
- 3.1.2 พระดำริของสมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ กรมขุนชัยนาทนเรนทร
- 3.2 แร่งกระตุ้นที่ทำให้เกิดแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย
- 3.2.1 พระดำริของสมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์
- 3.2.2 พระดำริของสมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ กรมขุนชัยนาทนเรนทร
- 3.3 ลักษณะการเคลื่อนไหวเพื่อนำเสนอแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย
- 3.3.1 พระดำริของสมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์
- 3.3.2 พระดำริของสมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ กรมขุนชัยนาทนเรนทร
- 3.4 ความพยายามผลักดันแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทยสู่การปฏิบัติ
- 3.4.1 ความพยายามผลักดันของสมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ กรมขุนชัยนาทนเรนทร
- 3.4.2 ความพยายามผลักดันของพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าธานีนิติ
- 3.5 ผลของความพยายามผลักดันแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย
- 3.6 บทสรุปและการวิเคราะห์
- 3.6.1 แนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย
- 3.6.2 วิธีการผลักดันแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย
- 3.6.3 เงื่อนไขของช่วงเวลาที่ผลักดันแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย

3.6.4 การสร้างเอกลักษณ์ทางการบริหารของมหาวิทยาลัยไทย

บทที่ 4 : รากฐานความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทยในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง (พ.ศ.2475 ถึง พ.ศ.2500)

หลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 รัฐบาลของพระยาพหลพลพยุหเสนา มีนโยบายต้องการสร้างมหาวิทยาลัยแห่งใหม่ขึ้นเพื่อถ่ายทอดความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และการเมืองให้แก่ประชาชนทั่วไป นายปรีดี พนมยงค์ ได้นำเสนอแนวความคิดมหาวิทยาลัยของรัฐแต่ไม่เป็นส่วนราชการ ซึ่งเป็นรากฐานของมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองสู่การปฏิบัติจริงเมื่อปี พ.ศ.2477 ในบทนี้จะกล่าวถึง

4.1 แนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐแต่ไม่เป็นส่วนราชการของนายปรีดี พนมยงค์"

4.2 แรงกระตุ้นที่ทำให้เกิดแนวความคิด "มหาวิทยาลัยแต่ไม่เป็นส่วนราชการของนายปรีดี พนมยงค์"

4.2.1 แรงผลักดันทางการเมือง

4.2.2 เสรีภาพในการศึกษา

4.3 ลักษณะการเคลื่อนไหวเพื่อนำเสนอแนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐแต่ไม่เป็นส่วนราชการของนายปรีดี พนมยงค์"

4.4 ความพยายามผลักดันแนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐแต่ไม่เป็นส่วนราชการของนายปรีดี พนมยงค์" สู่การปฏิบัติ

4.4.1 การดำเนินการของคณะกรรมการมหาวิทยาลัยในด้านการบริหารวิชาการ การเงิน และบุคคล

4.4.2 ปัญหาการดำเนินการของมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง (พ.ศ.2490 ถึง พ.ศ.2500)

4.4.3 การปรับเปลี่ยนมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองสู่ระบบราชการ

4.5 ผลของความพยายามผลักดันแนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐแต่ไม่เป็นส่วนราชการของนายปรีดี พนมยงค์"

4.5.1 การสร้างระบบมหาวิทยาลัย

4.5.2 จุดวางกรณีมหาวิทยาลัยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.

2475

4.5.3 มหาวิทยาลัยในระบบราชการ

4.6 บทสรุปและการวิเคราะห์

4.6.1 แนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐแต่ไม่เป็นส่วนราชการของนายปรีดี พนมยงค์"

4.6.2 วิธีการผลักดันแนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐแต่ไม่เป็นส่วนราชการของนายปรีดี พนมยงค์"

4.6.3 เงื่อนไขของช่วงเวลาที่ผลักดันแนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐแต่ไม่เป็นส่วนราชการของนายปรีดี พนมยงค์"

4.6.4 การสร้างเอกลักษณ์ทางการบริหารของมหาวิทยาลัยไทย

บทที่ 5 : การขยายตัวทางด้านแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย :
มหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล (พ.ศ. 2500 ถึง พ.ศ. 2515)

จากการถ่ายโอนอำนาจแบบรวมศูนย์อำนาจของรัฐสู่มหาวิทยาลัยด้วยระบบราชการ มีผลทำให้การดำเนินการของมหาวิทยาลัยในกรอบราชการก่อให้เกิดอุปสรรคขึ้น มีส่วนผลักดันให้อาจารย์หัวก้าวหน้าเกิดการรวมตัวกันและได้พยายามผลักดันแนวความคิด "มหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล" ต่อรัฐบาลของจอมพล ถนอม กิตติขจร สู่การปฏิบัติจริง ในบทนี้กล่าวถึง

5.1 แนวความคิด "มหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล"

5.2 แรงกระตุ้นที่ทำให้เกิดแนวความคิด "มหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล"

5.2.1 การรวมตัวของกลุ่มอาจารย์

5.2.2 ปัญหาของมหาวิทยาลัยไทย

- 5.2.3 แนวความคิดตะวันตก
- 5.3 ลักษณะการเคลื่อนไหวเพื่อนำเสนอแนวความคิด "มหาวิทยาลัยในกำกับ
รัฐบาล"
- 5.3.1 ต้นกำเนิดจากชาวมหาวิทยาลัย
- 5.3.2 การสร้างแนวร่วมความคิดระหว่างมหาวิทยาลัยกับสภาการศึกษา
แห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี
- 5.3.3 การพัฒนาแนวความคิดให้เป็นรูปธรรม
- 5.4 ความพยายามผลักดันแนวความคิด "มหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล"
- 5.4.1 ที่ประชุมอธิการบดี
- 5.4.2 ขั้นตอนการผลักดันของที่ประชุมอธิการบดี
- 5.5 ผลของความพยายามผลักดันแนวความคิด "มหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล"
- 5.5.1 ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ
- 5.5.2 สภาอาจารย์
- 5.5.3 สมาคมอาจารย์อุดมศึกษาแห่งประเทศไทย
- 5.5.4 ความพยายามผลักดันแนวความคิด "มหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล
ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์"
- 5.6 บทสรุปและการวิเคราะห์
- 5.6.1 แนวความคิด "มหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล"
- 5.6.2 วิธีการผลักดันแนวความคิด "มหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล"
- 5.6.3 เงื่อนไขของช่วงเวลาผลักดันแนวความคิด "มหาวิทยาลัยใน
กำกับรัฐบาล"
- 5.6.4 การสร้างเอกลักษณ์ของการบริหารของมหาวิทยาลัยไทย

**บทที่ 6 : ความเคลื่อนไหวออกจากระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐที่เป็นส่วนราชการ
(พ.ศ. 2515 ถึง พ.ศ. 2537)**

เนื่องจากมหาวิทยาลัยยังคงมีฐานะเทียบเท่ากรมหนึ่ง จึงต้องปฏิบัติตามระเบียบของระบบราชการไม่ว่าจะเป็นเรื่องการบริหารงานบุคคล การบริหารการเงินและทรัพย์สิน ทำให้เกิดความพยายามผลักดันแนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการหรือมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล" อย่างต่อเนื่อง รัฐบาลของพลเอก ชชาติชาย ชุณหะวัณ สอรับแนวความคิดดังกล่าวและให้ถือปฏิบัติโดยให้กำหนดไว้ในแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี และใช้เป็นรากฐานการสร้างมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี รวมทั้งรัฐบาลของนายอานันท์ ปันยารชุน ได้นำมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีมาเป็นต้นแบบสำหรับการนำมหาวิทยาลัยของรัฐที่เป็นส่วนราชการออกจากระบบราชการในระหว่างปี พ.ศ. 2534 ถึง พ.ศ. 2535 และออกพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ พ.ศ. 2535

6.1 แนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการ"

6.2 แรงกระตุ้นที่ทำให้เกิดแนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการ"

6.2.1 ความพยายามอย่างต่อเนื่องของกลุ่มพลังความคิดมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล

6.2.2 การตกผลึกของปัญหามหาวิทยาลัยในระบบราชการ

6.2.3 นโยบายสนับสนุนจากรัฐบาลของพลเอก ชชาติชาย ชุณหะวัณ และรัฐบาลของนายอานันท์ ปันยารชุน

6.3 ลักษณะความเคลื่อนไหวเพื่อนำเสนอแนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการ"

6.3.1 การจัดตั้งมหาวิทยาลัยใหม่ "มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์"

6.3.2 การออกจากระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐที่เป็นส่วนราชการ

6.4 ความพยายามผลักดันแนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการ"

6.4.1 การจัดตั้งมหาวิทยาลัยใหม่ "มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์"

6.4.2 การออกจากระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐที่เป็นส่วน

ราชการ

6.5 ผลของความพยายามผลักดันแนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการ"

6.5.1 การปรับโครงสร้างการบริหารมหาวิทยาลัย

6.5.2 กลุ่มสืบสานแนวความคิดมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาลทศวรรษ

พ.ศ.2530

6.6 บทสรุปและการวิเคราะห์

6.6.1 แนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการ"

6.6.2 วิธีการผลักดันแนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วน

ราชการ"

6.6.3 เงื่อนไขของช่วงเวลาผลักดันแนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการ"

6.6.4 การสร้างเอกลักษณ์ทางการบริหารของมหาวิทยาลัยไทย

บทที่ 7 : ต้นแบบมหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการ : กรณีศึกษาวิทยาลัย

เทคโนโลยีสุรนารี (ตั้งแต่ พ.ศ.2527 ถึง พ.ศ.2537)

รัฐบาลของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ มีนโยบายสนับสนุนการสร้างมหาวิทยาลัยใหม่ในส่วนภูมิภาค คือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีบนรากฐานแนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการ" จากการผลักดันของนายวิจิตร ศรีสอ้าน ในบทนี้จะกล่าวถึง

7.1 แนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี"

7.2 แรงกระตุ้นที่ทำให้เกิดแนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี"

7.3 ลักษณะการเคลื่อนไหวเพื่อนำเสนอแนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี"

7.3.1 การโอนความรับผิดชอบสู่ทบวงมหาวิทยาลัย

7.3.2 การเคลื่อนไหวเป็นกลุ่ม

7.4 ความพยายามผลักดันแนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี" สู่การปฏิบัติจริง

7.4.1 การสร้างฐานสนับสนุนความคิดจากผู้นำรัฐบาล

7.4.2 การสร้างความเข้าใจในกลุ่มคัดค้าน

7.5 ผลของความพยายามผลักดันแนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี"

7.5.1 จุดมุ่งหมายของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

7.5.2 ความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

7.6 บทสรุปและการวิเคราะห์

7.6.1 แนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี"

(1) ความสัมพันธ์ภายนอก

(2) การจัดองค์กรและการบริหารภายใน

(3) การพัฒนาระบบทำงาน

(4) การบริหารวิชาการ การบริหารงานบุคคล และการบริหาร

การเงินและทรัพย์สิน

7.6.2 วิธีการผลักดันแนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี"

7.6.3 เงื่อนไขของช่วงเวลาผลักดันแนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี"

7.6.4 การสร้างเอกลักษณ์ทางการบริหารของมหาวิทยาลัยไทย

บทที่ 8 : การอภิปรายผล

เป็นการเสนอข้อค้นพบของการวิจัยและการอภิปรายผลในประเด็นสำคัญ ๆ ดังนี้

8.1 แนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยในแต่ละยุค

8.1.1 แนวความคิดในกระแสความคิด "มหาวิทยาลัยที่ไม่เป็นส่วน

ราชการ"

(1) พระดำริของสมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวง
สงฆานครินทร์

(2) แนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐแต่ไม่เป็นส่วนราชการ
ของนายปรีดี พนมยงค์"

(3) แนวความคิด "มหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล"

(4) แนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการ"

8.1.2 แนวความคิดในกระแสความคิด "มหาวิทยาลัยที่เป็นส่วนราชการ"

(1) พระดำริของสมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ กรมขุนชัยนาทนเรนทร

(2) พระดำริของพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าธานีนิติ

8.2 แร่งกระตุ้นที่ทำให้เกิดแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัย

ไทย

8.2.1 สภาพปัญหาของมหาวิทยาลัย

(1) ปัญหาด้านโครงสร้างและการบริหารมหาวิทยาลัย

(2) ปัญหาที่เกิดกับสภามหาวิทยาลัย

8.2.2 การสนับสนุนของรัฐบาล

8.2.3 เศรษฐศาสตร์สังคม

8.3 ความพยายามผลักดันแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัย

ไทยสู่การปฏิบัติ

8.3.1 การบรรลุเป้าหมายของความพยายามผลักดันแนวความคิดเกี่ยวกับ
ความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย

8.3.2 วิธีการผลักดันแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย

- (1) วิธีการสร้างความสำเร็จในการผลักดันแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย
- (2) อุปสรรคที่เกิดขึ้นในการผลักดันแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย

8.4 แนวทางการพัฒนามหาวิทยาลัยสู่ระบบอิสระ

8.4.1 แนวความคิดต้นร่างนำเสนอเกี่ยวกับ "มหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการ"

8.4.2 วิธีการผลักดันแนวความคิดต้นร่างนำเสนอเกี่ยวกับ "มหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการ"

- (1) วิธีการผลักดันสำหรับมหาวิทยาลัยที่ดำเนินการอยู่แล้ว
- (2) วิธีการผลักดันสำหรับมหาวิทยาลัยจัดตั้งใหม่

บทที่ 9 : บทสรุป

9.1 แนวความคิดและความพยายามในการแสวงหาแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหา

9.1.1 กระแสความคิดแรก "มหาวิทยาลัยเป็นส่วนราชการ" การปรับปรุงระบบมหาวิทยาลัยภายใต้กรอบราชการ

9.1.2 กระแสความคิดที่สอง "มหาวิทยาลัยไม่เป็นส่วนราชการ" การปรับปรุงระบบมหาวิทยาลัยเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล

9.2 ความพยายามปรับเปลี่ยนระบบมหาวิทยาลัยให้เข้าสู่ระบบมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล

9.2.1 ความพยายามที่ประสบความสำเร็จ

9.2.2 อุปสรรคที่เกิดขึ้นจนทำให้ความพยายามไม่ประสบผลสำเร็จ

9.3 แนวทางการพัฒนามหาวิทยาลัยสู่ระบบอิสระ

9.3.1 หลักการสำคัญของแนวความคิดต้นร่างนำเสนอ "มหาวิทยาลัย
ของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการ"

9.3.2 วิธีการผลักดันแนวความคิดต้นร่างนำเสนอ "มหาวิทยาลัยของรัฐ
ที่ไม่เป็นส่วนราชการ" สำหรับมหาวิทยาลัยที่ดำเนินการอยู่แล้ว กับมหาวิทยาลัยที่จัดตั้งขึ้นใหม่

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย